

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning, VT 2011

Förvaltningshögskolan

Göteborgs universitet

RUT-avdraget

- jämställdheten i att betala för att slippa obetalt arbete i strävan efter lika villkor på arbetsmarknaden.

Inriktning: Policyanalys

Författare: Amanda Andersson

Handledare: Anette Gustafsson

Examinator: Vicki Johansson

*Stort tack till min handledare Anette Gustafsson,
för värdefulla råd och vägledning i
mitt uppsatsskrivande.*

*Jag vill även tacka min familj och mina vänner
för stöd och uppmuntran.*

Innehållsförteckning

1. Inledning	
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Fortsatt disposition.....	9
2. Bakgrund och tidigare forskning	
2.1 Bakgrunden till RUT-avdraget.....	9
2.2 Tidigare forskning.....	11
3. Teori	
3.1 Vad är ett policyproblem?.....	13
3.2 What's the problem represented to be?.....	14
3.3 Intersektionalitet.....	16
3.4 Teoretisk referensram- en sammanfattning.....	17
4. Syfte och frågeställningar.....	18
5. Metod	
5.1 Forskningsdesign.....	21
5.2 Metod och material.....	22
6. Analys	
6.1 Promemorian- Skattelättnader för hushållstjänster.....	25
6.1.1 Könsmaktsaspekten, klassaspekten och etnicitetsaspekten i promemorian...27	
6.2 Remissvar.....	27
6.2.1 Försäkringskassan.....	29
6.2.2 Jämställdhetsombudsmannen(JämO).....	29
6.2.3 Sveriges akademikers centralorganisation (SACO).....	29
6.2.4 Tjänstemännens centralorganisation (TCO).....	29
6.2.5 Sydsvenska Industri- och handelskammaren.....	30
6.2.6 Moderatkvinnorna.....	30
6.2.7 Landsorganisationen (LO).....	31
6.2.8 Könsmaktsaspekten, klassaspekten och etnicitetsaspekten i remissvaren.....	31
6.3 Proposition 2006/07:94 Skattelättnader för hushållstjänster, m.m...35	
6.3.1 Könsmaktsaspekten, klassaspekten och etnicitetsaspekten i propositionen.....	36

7. Slutsatser.....	36
8. Källförteckning	
8.1 Offentligt tryck.....	39
8.2 Tryckta källor.....	39
8.3 Elektroniska källor.....	40

1. Inledning

I kapitlet kommer uppsatsens ämne att presenteras med fokus på varför ämnet är intressant att studera närmare, därefter kommer avgränsningar samt studiens disponering att redovisas.

1.1 Problemformulering

Det kommer regelbundna rapporter från media om att allt fler svenskar känner sig stressade. Dygnet timmar verkar vara för få för att den moderna medborgaren ska hinna genomföra allt det som förväntas utav oss.¹

I Språkrådets nyordslista från 2007 är ordet livspusslet upptaget och samma år trädde även det så kallade RUT-avdraget i kraft. Ett skatteavdrag som ska underlätta planering och hjälpa till i vardagens livspussel.

*”livspussel ökad anv.: de invecklade problem som livet erbjuder,
i synnerhet i vardagslivet; även kallat vardagspussel.”²*

Det verkar som att när RUT-avdraget kommer på tal ligger fokus på kvinnorna: kvinnors möjlighet att göra karriär, kvinnor som är i behov av ett skatteavdrag för hushållsnära tjänster och att kvinnors egenföretagande ska stärkas.

RUT-avdraget föregicks av en stor debatt där förespråkare och motståndare paradoxalt nog påstår sig kämpa för samma sak, nämligen ökad jämställdhet. Undersökningar från SCB visar att kvinnor i större utsträckning än män lägger tid på oavlönat hushållsarbete.³

Kritiker till avdraget pekar på den skeva arbetsuppdelningen:

*”Detta har påpekats många gånger förr: Rut-avdraget ger män i ojämställda relationer
möjlighet att köpa sig fria från ansvar för hushållsarbete och barn.”⁴*

Förespråkarna fokuserar bland annat på att kvinnor liksom män ska ha rätt att göra karriär. Monica Lindstedt entreprenör och grundare av städfirman Hemfrid skriver i en debattartikel i GP:

¹ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=406&artikel=2857524> avläst 2011-04-01

² <http://www.sprakradet.se/2587> avläst 2011-04-11

³ http://www.scb.se/Grupp/valfard/_dokument/A05ST0203_02.pdf avläst 2011-04-11

⁴ www.dagensarena.se/ledare/tid-att-avliva-myter avläst 2011-04-18

”Man kan inte å ena sidan prata om att kvinnor skall ta plats i styrelserum och företagsledning och å andra sidan göra det omöjligt för dessa kvinnor att kombinera karriär och familj.”⁵

RUT-avdraget, en jämställdhetsreform enligt alliansen medan mer kritiska röster valt att benämna det som pigavdraget.⁶

Genom den snåriga debatten kring RUT-avdraget aktualiseras frågan om vad de olika aktörerna egentligen avser med begreppet jämställdhet. Det förefaller finnas olika uppfattningar om innebörden av detta begrepp.

En utvärdering utförd i Belgien visar att de som utför hushållstjänster nästan utan undantag är kvinnor.⁷ Av de 3,4 procent av befolkningen som under 2009 valde att använda RUT-avdraget var det vanligare i kommuner med hög medelinkomst.⁸ Min studies fokus kommer inte att ligga på resultatet av RUT-avdraget, ändå anser jag att siffrorna är intressanta ur den synpunkten att de ger en föraning om att skattereduktionen utnyttjas och gynnar vissa grupper mer än andra.

Genom debatt och forskning har de samverkande maktasymmetrier som underliggör hemhjälpfrågan uppmärksammats av forskare som Paulina de los Reyes och Diana Mulinari. De menar att systematisk ojämlikhet skapas i skärningspunkten mellan klass, kön och etnicitet. Begreppet intersektionalitet växte fram som en inom-feministisk kritik mot föreställningen om kvinnor som en homogen och konfliktfri grupp. Kritikerna menade att delar av den feministiska rörelsen inte tagit hänsyn till olika kvinnors skilda livsvillkor, samt att många feministiska strategier ensidigt utgått från vita medelklasskvinnors behov.⁹

Den allmänna debatten och den kritik som förts fram mot skatteavdraget för hushållstjänster har fått mig intresserad av att synliggöra lagstiftarens tankar om RUT-avdraget som en jämställdhetsstrategi. Inspirerad av forskningen kring intersektionalitet vill jag i denna studie granska förslaget och förarbetena till RUT-avdraget för att närmare analysera vilka föreställningar om kvinnor och jämställdhet som ligger till grund för detta förslag.

---

⁵ <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.419173-rut-behovs-for-jobben> avläst 2011-03-08

⁶ Nilsson,(2007) Pigavdraget kontroversiellt, *Pockettidningen*, s 72,

⁷ www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00000/Framg_ng_f_r_hush_llsn_502a.pdf avläst 2011-03-01

⁸ www.scb.se/statistik/publikationer/LE0001_2011K01_TI_02_A05TI1101.pdf avläst 2011-03-18

⁹ de los Reyes, Paulina, Molina, Irene, Mulinari, Diana, (2006) *Maktens (o)lika förklädnader*, Malmö:Liber, s.10

I Sverige finns det en uttalad politisk målsättning att sträva mot ett jämställt samhälle. Sedan 1970-talet har det funnits ett centralt mål att män och kvinnor ska dela lika på det obetalda arbetet med hem och barn.¹⁰

Staten har dessutom en utarbetad strategi om hur de jämställdhetspolitiska målen ska förverkligas, nämligen genom så kallad jämställdhetsintegrering. Med jämställdhetsintegrering åsyftas att all verksamhet ska bedrivas så att tjänster och service svarar mot kvinnors och mäns utgångspunkter och behov. Verksamheten ska bidra till att uppnå jämställdhet i samhället. Genom jämställdhetsintegrering ska ett jämställdhetsperspektiv genomsyra alla politiska beslutsprocesser på alla olika nivåer och i alla steg av processen.¹¹

På regeringens hemsida står det att läsa om regeringens jämställdhetspolitiska mål och att delmålen för att nå ökad jämställdhet är:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbete och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.¹²

Proposition 2005/06:155 ”Makt att forma samhället och sitt eget liv- nya mål i jämställdhetspolitiken” ligger till grund för den nuvarande jämställdhetspolitiken.

Propositionen är utformad under socialdemokratiskt styre med stöd från Vänsterpartiet och Miljöpartiet, men har inte ersatts med någon ny jämställdhetspolitisk proposition av alliansregeringen. Denna proposition utgör därför tillsammans med skriften ”Allians för jämställdhet” grunden för den nuvarande regeringens jämställdhetspolitiska agenda.

En intressant aspekt förefaller mig vara huruvida regeringen genom RUT-avdraget menar att vi medborgare kan förvänta oss att uppfylla något av delmålen för jämställdhetspolitiken och

---

¹⁰ SOU 2005:66 *Makten att forma samhället och sitt eget liv*

¹¹ SOU 2007:15, Stöd för framtiden- om förutsättningar för jämställdhetsintegrering

¹² <http://www.sweden.gov.se/sb/d/2593/a/14257> avläst 2011-04-22

därmed öka makten över att forma samhället och våra egna liv. I synnerhet målen om ekonomisk jämställdhet samt jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet känns relevanta inom ämnet för RUT-avdraget. Ett delsyfte med denna studie är att analysera om och på vilket sätt regeringens jämställdhetsambitioner med RUT-avdraget överensstämmer med de allmänna målen för jämställdhetspolitiken.

I studien kommer förarbeten och remissvar angående RUT-avdraget att undersökas med utgångspunkt i teorier kring makt och kön. Jag kommer att analysera regeringens och remissinstansernas jämställdhetssyn utifrån ett intersektionellt perspektiv. Studiens syfte och frågeställningar kommer att preciseras närmare i kapitel fyra mot bakgrund av de teoretiska utgångspunkter som presenteras i kapitel tre.

Studiens avgränsningar innebär att fokus enbart kommer att ligga på RUT-avdraget. En jämförelse med ROT-avdraget hade varit intressant då det i båda fallen rör sig om skattesubventioner men inom olika sektorer, båda avdragen syftar till att underlätta i tjänstesektorn.

Generellt sett är sektorn för RUT mer kvinnodominerad än sektorn för ROT som består av traditionellt ”manligt” kodade jobb. RUT-avdraget har dock lanserats som en lösning på jämställdhetsproblemet från alliansens sida vilket ROT aldrig gjorts och därför kommer jag enbart att fokusera på RUT-avdraget.

Uppsatsen kommer att avgränsas till studier av offentliga dokument från riksdagen i form av förarbeten till lagändringen, remissammanställning samt propositionen gällande RUT-avdraget. Anledningen till att jag valt de här dokumenten är att jag är intresserad av hur diskursen, utvecklingen och skapandet av RUT-avdraget förts i de politiska rummen vilket betyder att den mediala debatten valts bort. Att ta med den allmänna samhällsdiskursen skulle kunna ge en helhetsbild om hur motståndet sett ut och på så vis ge en mer nyanserad bild av debatten. Men på grund av tidsaspekten kommer jag enbart att fokusera på policyskapande på statlig och nationell nivå med anledningen att det kan ge en anvisning om hur samhällsutvecklingen framskridit, remissvaren är tänkt som ett komplement för att ge en föräning om att meningsskillnader angående lagändringen existerat.

1.2 Fortsatt disposition

I det inledande kapitlet har jag beskrivit lite av den debatt som RUT-avdraget vållade under 2000-talet i Sverige, där begreppet jämställdhet verkar tolkas olika av inblandade aktörer. Helheten har satts in i en problembild för att motivera studieobjektets aktualitet. I kapitlet har även studiens avgränsningar presenterats. I det andra och nästkommande kapitlet kommer jag, för att underlätta läsningen och för att ytterligare rama in diskussionen kring RUT-avdraget, ge en bakgrund till förslaget samt presentera lite av den tidigare forskning som ägt rum inom ämnet och som till stor del väglett mig i min studie. Det tredje kapitlet består av mina teoretiska referensramar som ytterligare syftar till att rama in studien samt klargöra kriterierna för de kommande kapitlen. Kapitel fyra innehåller studiens preciserade syfte samt frågeställningar. Femte kapitlet innehåller metodologisk tillvägagångssätt och ansats som efterföljs av en analys av studiens empiri i kapitel sex. Kapitel sju innehåller mina avslutande reflektioner i form av de slutsatser som studien resulterar i.

2. Bakgrund och tidigare forskning

För att ge en bredare förståelse för utvecklingen av RUT-avdraget ges en tillbakablick samt ett internationellt perspektiv för att påvisa de händelser som ligger till grund till förslaget om ett skatteavdrag. Därefter följer en presentation av den tidigare forskning som utförts på området.

2.1 Bakgrunden till RUT-avdraget

Pigdebatten, som föregick reformen, startade 1993 då nationalekonomen Anne-Marie Pålsson på en socialdemokratisk kongress i en presentation föreslog ett skatteavdrag för hushållsnära tjänster för att öka jämställdheten och en av deltagarna menade att det skulle vara att utveckla ett pigsamhälle.¹³

Den svenska riksdagsdebatten hade sitt startskott i en motion från 2003 av Birgitta Carlsson och Annika Qarlsson, båda tillhörande i Centerpartiet. I motionen skriver de att ett särskilt avdrag skulle värderas högt av kvinnor och att kvinnor på så vis skulle avlastas den tunga bördan som hemmet innebär. Vidare skriver de att ett sådant avdrag skulle generera i ökad sysselsättning och minskade ohälsotal.¹⁴

---

¹³ Pålsson & Norrman, (1994) *Finns det en marknad för hemarbete*, Stockholm: SNS-förlag, s.7.

¹⁴ Motion 2003/04: Sk426 Avdrag för hushållsnärätjänster samt för reparation, om- och tillbyggnad

RUT står för R-rengöring, U-underhåll, T-tvätt och trädde i kraft 1 juli 2007 efter en proposition av alliansen. Några av de hushållstjänster som RUT-avdraget innefattar är städarbete, matlagning, snöskottning, barnpassning samt vård av kläder och textilier. Skatten avser 50 procent av arbetskostnaden och den högsta summan är 50 000 kr under ett beskattningsår.¹⁵

RUT-avdraget är bland annat tänkt att minska svartjobben samt öka efterfrågan inom sektorn för hushållsnära tjänster. Genom minskad arbetsbelastning i hushållsarbetet vilket läggs på lönearbete är tanken att samhällsekonomin ska gynnas samt förväntas resultera i högre sysselsättning och ökade skatteintäkter.¹⁶

Allt fler länder inom EU har infört stimulansåtgärder för att öka utbudet av hushållsnära tjänster i linje med EU:s sysselsättningsstrategi som syftar till att bekämpa svartjobb och öka möjligheten till sysselsättning för personer med låg utbildning. Ett annat mål är att ge bättre livskvalité till dem med svårigheter att hinna med i vardagslivet.¹⁷

2.2 Tidigare forskning

Min studie behandlar jämställdhetspolitik och min ansats har ett intersektionellt perspektiv där jag främst kommer relatera till den tidigare forskning som tar hänsyn till olika maktasymmetrier. Att i studien enbart fokusera på en makthierarki menar jag vore att bidra till en skev förståelse, därför kommer jag att uppmärksamma de tre aspekter som är relevanta för en analys av förslaget om RUT-avdraget, nämligen klass, kön och etnicitet.

I Sverige har ingen forskning kring RUT-avdragets effekter på arbetsmarknaden gjorts, men flera forskare har diskuterat och teoretiserat kring frågan om hemhjälp och hushållstjänster, bland annat Diana Mulinari och Paulina de los Reyes som i Sverige blivit tongivande forskare inom det intersektionella perspektivet. Båda författarna har i flera publikationer specifikt diskuterat utförandet av hushållstjänster ur ett intersektionellt perspektiv, dock har ingen av dem gått in på djupet och granskat regeringens förslag, lagarbeten och remissvar till det specifika förslaget om RUT-avdraget.

---

¹⁵ Proposition 2006/07:94, Skattelättnader för hushållsnära tjänster, mm

¹⁶ Finansdepartementet (2010) *HUS-avdragen(ROT och RUT)* s.1,

¹⁷ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=sv> avläst 2011-03-09

Mulinari och de los Reyes menar att ett intersektionellt perspektiv kastar ljus på de processer som normaliserar lönearbete som försörjningsform och kritiskt granskar vardagens organisering, med makt över arbetslivet och vidmakthållandet av ojämlikheten. Fokuseringen på lönearbete innebär en undervärdering av alla former av obetalt arbete och en norm om att utbytet av varor, tjänster och arbetskraft måste ske på en marknad skapas. Lönearbetets upphöjda betydelse osynliggör arbetsvillkoren för underordnade grupper på arbetsmarknaden.¹⁸

De menar att en problematisering av makt är nödvändigt, speciellt i maktrelationer mellan kvinnor. Grunden för den svenska jämställdheten påstås vara den egna inkomsten skriver de, men den diskriminering och rasism som hindrar många kvinnor att försörja sig kommer sällan på tal. Vidare menar de att maktpositionerna skapas diskursivt genom att konstruera och vidmakthålla bilden av ”invandrarkvinnan” utanför det svenska kvinnokollektivet.¹⁹

Bridget Andersons bok ”Doing the dirty work? The global politics of domestic labours” ger en inblick i hur situationen kring hushållsnära tjänster ser ut på ett globalt plan. Hur maktföreställningar om kön och ras samverkar och skapar förutsättningarna för dem som arbetar inom sektorn för hushållsarbete.²⁰

3. Teori

Avsnittet innehåller studiens teoretiska utgångspunkt och en närmare förklaring av tillämpningen av de valda teorierna.

3.1 Vad är ett policyproblem?

I min studie är en tongivande faktor formulerandet av en policy och därför inleder jag med att beskriva hur ett policyproblem kan definieras.

Politiskt handlande är diskursivt konstruerat så att aktuella frågor och problem får sin rätta innebörd. Inblandade aktörer använder sig av normativa idéer som grund för sitt politiska handlande och ett policyproblem är sällan neutralt.²¹

---

¹⁸ de los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana,(2005) *Intersektionalitet*, Stockholm:Atlas, s.104f

¹⁹ de los Reyes & Molina & Mulinari, 2006:10f

²⁰ Anderson, Bridget,(2000) *Doing the dirty work*, London:Zed Books, s.196

²¹ Fischer, Frank,(2003) *Reframing Public Policy*, Oxford:Oxford University Press, s.23f

En policy kan definieras på en rad olika sätt och det kan röra sig om en handlingslinje eller ett program. Det behöver inte enbart handla om enstaka beslut utan kan utgöras av sammanhängande kedjor av beslut.²²

Varje policyidé kan innehålla ett eller flera argument med motstridiga synsätt. En policy kan bestå av flera underliggande och motsträviga mål som en del av en politisk strategi, där politikerna pekar på en sak men samtidigt strävar mot en dold agenda. Politik kan ses som dispyter kring vilket som anses vara det bästa alternativet för medborgarnas välbefinnande samt hur samhället ska nå dit och policyskapande är resultatet av motstridiga idéer om vilket som är det mest fördelaktiga handlandet.²³

Problemdefinitionen sätter agendan för utvecklingen av policyprocessen. Utan identifierandet av ett problem kan inte en fråga bli en policy. Men det förekommer även att en lösning föregår ett problem.²⁴ Adiam Tedros skriver i sin avhandling "Utanför storstaden" att det under 1980- och 1990-talen skett en ökning av intresset för problemidentifiering.

Konstruktionen av det politiska problemet står i centrum, problemet "skapas" genom att namnges, förklaras och beskrivas. Vidare handlar problemidentifieringen om att föreslå åtgärder och övertyga de som ska övertygas.²⁵ Ett förekommande fenomen är att privilegierade grupper innehar rätten att definiera hur ett fenomen ska tolkas och hur det ska definieras.²⁶ Risken finns att stereotypa framställningar om gruppen i massmedia och populärkultur får betydelse i utformningen av policyförslaget som riktar sig till gruppen.²⁷

Policyproblem är privata och sociala tillstånd som inblandade aktörer är otillfredsställda med och kräver en förändring genom statliga eller kommunala åtgärder.²⁸

Hur och av vem problemet identifieras har betydelse för hur problemet igenkänns och hur det adresseras i det offentliga rummet.²⁹ Ellinor Platzers jämförelse mellan hur hushållstjänstidéns konstruktion och mottagande gått till i Sverige och Danmark vill genom sitt exempel påvisa detta. Hon skriver i sin avhandling "Från folkhem till karriärhushåll" att det var avgörande vem eller vilka som presenterade de snarlika förslagen i de båda länderna, vidare hade på vilket sätt presentationen skett och i vilket sammanhang, hur förslagen var konstruerade, vilka argument som användes samt andra omständigheter, som till exempel

²² Premfors, Rune,(1989) *Policyanalys*, Lund:Studentlitteratur, s.14

²³ Fischer 2003:26

²⁴ Fischer 2003:60ff

²⁵ Tedros Adiam,(2008) *Utanför storstaden*, Göteborgs universitet s.33

²⁶ Lindberg, Ingmar,(2002) *Det slutna folkhemmet om etniska klyftor och blågul självbild*, Stockholm:Agora,s.48

²⁷ Tedros 2008:42ff

²⁸ Premfors 1989:48

²⁹ Jakobsson, Elin,(2009) *Global Policymaking on Climate Refugees*, Göteborgs universitet, s.6

regeringssammansättning stor betydelse för utfallet. Platzer skriver att den svenska pigdebatten inte uppstod av ideologiska skäl utan på grund av att politik måste utformas på ett visst sätt för att vara framgångsrik, med rätt kombination av budskap och budbärare.³⁰

3.2 What's the problem represented to be?

Carol Bacchi har utvecklat metoden "What's the problem represented to be?" (WPR) som fokuserar på hur konstruerandet av problemrepresentationer ser ut. Varje policy innehåller enligt Bacchi en explicit eller implicit tolkning av ett problem, vilket är dess problemrepresentation. Hur en aktör väljer att tolka ett problem avgör sedan vilken lösning som föreslås. Metoden undersöker inte varför någonting händer utan *hur* det är möjligt för en fråga att få genomslag. Hur argumentens utformning ser ut och vilken fakta argumenten är uppbyggda på.³¹

En policy handlar om meningsskapande och Bacchi skriver att det finns en underliggande tro att en policy alltid är något positivt som ska lösa ett specifikt problem. Genom det diskursiva framställandet av en policy formas problem snarare än en reaktion på problemets problematik menar Bacchi. Staten är aktiv i problemkonstruktion genom att forma policys med en viss infallsvinkel av ett problem.³²

En av grundidéerna med WPR är att påvisa att formulerandet av en policy stänger utrymmet för en vidare debatt rörande det aktuella problemet. Beslutsfattaren signalerar att det tagna beslutet är den bästa lösningen för problemet, vilket leder till en utestängningseffekt och varje beskrivning av en fråga eller ett problem är en redan gjord tolkning av en avsändare med en viss åsikt. Genom detta kan en policy gynna vissa och missgynna andra och en problemrepresentation begränsar eller gör det svårt att tänka alternativt när diskursen är konstruerad på ett visst sätt.³³

WPR har explicit en normativ agenda och metoden förutsätter att när någon väljer att presentera ett problem ger det fördel för vissa grupper på bekostnad av andra. Bacchi tar upp "subjectification" med vilket hon menar att genom policydiskursen skapas hierarkier och vår bestämda plats inom dem.³⁴

---

³⁰ Platzer 2007:66ff

³¹ Bacchi, Carol,(2009) *Analysing Policy: What's the problem represented to be?*, French forest:Pearson s.3

³² Bacchi 2009:1

³³ Bacchi 2009:15f

³⁴ Bacchi 2009: 16

3.3 Intersektionalitet

Under de senaste åren inom forskningen och i samhällsdebatten har begreppet intersektionalitet uppmärksammat. Intersektionalitet belyser hur flera maktasymmetrier samverkar och producerar strukturer, teorin har utvecklats ur den antirasistiska feminismens kritik av osynliggörandet av olika kvinnors erfarenheter och i en svensk kontext har det bland annat förts en diskussion kring vilka kvinnor som inkluderas i jämställdhetsdebatten.³⁵

Grundidén om intersektionalitet är förståelsen att makt är en multidimensionell konstruktion där klass, kön och etnicitet är bärande grundstenar.³⁶

Intersektionalitet utgår från att individer, ideologier, kunskap, diskurser och materiella villkor är medverkande i ett ständigt skapande av makt och underordning. Genom intersektionalitet problematiseras och synliggörs de länkar som är grundläggande för maktutövande och bevarande av ojämlikhet.³⁷

Paulina de los Reyes, Irene Molina och Diana Mulinari skriver att genom ett intersektionellt perspektiv synliggörs de olika processer som upprätthåller skapandet av två olika grupper av kvinnor. En grupp där kvinnor förväntas bli jämställda med män och en grupp av underordnade kvinnor som står för produktionen av olika tjänster, vilket de menar är typiskt i ett samhälle med ökande klasskillnader. *”Feminismens brister kommer således till uttryck både när det gäller att ta hänsyn till kvinnors särskilda levnadsvillkor och att formulera lösningar inom ramen för feministiska strategier.”* I den svenska jämställdhetsdebatten tycks endast den svenska heterosexuella medelklasskvinnan rymmas medan ”de andra kvinnorna” systematiskt uteslutits.³⁸

Vidare diskuterar ovannämnda forskare att det existerar en koppling mellan pågående jämställdhetsstrategier och framväxten av en underbetald och underprivilegerad grupp av kvinnor. Kvinnor som vill göra karriär förväntas samtidigt ta hand om hemarbetet och i takt med detta växer efterfrågan på hushålls- och omsorgstjänster. Vidare skriver de att nutida migrationsströmmarna till stor del är påverkade av efterfrågan på hushållsarbete och vård- och omsorgsarbeten som är traditionellt kodade kvinnoarbeten präglade av osynlighet, sårbarhet, låg status och underbetalning.³⁹

---

³⁵ de los Reyes & Mulinari, 2005:15

³⁶ de los Reyes & Molina & Mulinari, 2006:23

³⁷ de los Reyes & Mulinari, 2005:23f.

³⁸ de los Reyes & Molina & Mulinari, 2006:11

³⁹ de los Reyes & Mulinari, 2005:101ff.

*”Racist stereotypes intersects with issues of citizenship, and results in a racist hierarchy which uses skin colour, religion, nationality to construct some women as being more suitable for domestic work than others.”*⁴⁰ Arbetsförhållandena inom sektorn för hemtjänster är feminiserad, rasifierad och klassifierad genom att efterfrågan samt relationen mellan arbetstagare och arbetsgivare ofta är påverkad av sociala konstruktioner av feminitet och kultur.⁴¹

Nästan alla som jobbar inom hushållssektorn i Sverige är kvinnor och det finns ingen annan sektor som till så stor del domineras av invandrad arbetskraft som städsektorn.⁴² Paulina de los Reyes menar att när jämställdhetsförespråkare väljer att blunda för ojämlikhet, diskriminering och rasism resulterar det i att de jämställdhetsstrategier som formuleras är skapade utifrån vita, svenska medelklasskvinnors intressen.⁴³

Feminister har länge pekat på gränsdragningen mellan det privata och det offentliga, där det kvinnliga/privata/icke-politiska sfären associerats med obetalt arbete som även när det avlönas betraktats som avskilt från normen, det vill säga den manliga/offentliga/politiska sfären, vilket har bidragit till utvecklingen av lågstatusyrken.⁴⁴

De los Reyes och Mulinari tar upp att debatten och den ökande efterfrågan av hushållsnära tjänster motiveras av jämställdhet och kvinnans rätt att förverkliga sig själv genom yrkesarbete men sällan ligger fokus på dem som utför tjänsterna utan snarare på dem som anser sig behöva tjänsterna. Avregleringen av ekonomin och nedmontering av den offentliga sektorn gör det möjligt för den rika delen av världen att konsumera billiga tjänster utförda av ”fattiga” människor.⁴⁵

Carl-Ulrik Schierup skriver att en anledning till ökandet av underbetalda lågstatusyrken är den förda arbetspolitiska retoriken samt utformandet av policys där social integration ska gynnas genom arbete och på så vis minska den sociala exkluderingen samt minska antalet medborgare som står i beroendeställning till staten. Han påpekar risken för att frågan om utanförskap och fattigdom inkluderas i en moraliserande klassdiskurs där problematiken hänvisas till moraliska brister hos de exkluderade.⁴⁶ Diana Mulinari och Paulina de los Reyes är inne på ett liknande spår när de skriver om att lönearbetets betydelse i den svenska

---

⁴⁰ Anderson Bridget, 2000:2

⁴¹ Gavanoas, Anna, (2010), *Who cleans the welfare state?*, Institute for Future studies, s.44

⁴² Gavanoas, Anna, 2010:43

⁴³ Lindberg, 2002:176

⁴⁴ Wendt, Höjer, Maria & Åse, Cecilia,(2007) *Politikens paradoxer*,Lund:Academia Adacta, 37f

⁴⁵ de los Reyes & Mulinari, 2005:102ff

⁴⁶ de los Reyes & Molina & Mulinari 2006: 258f

kontexten ofta osynliggör arbetsvillkoren för underordnade grupper i arbetslivet. Genom arbete ska både integration och jämställdhet uppnås. De menar att arbete inte är ett neutralt begrepp och att det är viktigt att kritiskt granska ”*på vilket sätt mantrat om lönearbetets centralitet laddas med ett normativt innehåll.*”⁴⁷ Anna Gavanoas skriver att frågan om hushållsnära tjänster under de senaste åren utvecklats från en jämställdhets- och klassfråga till att inkludera migrationsfrågor och att frågan ses som ett alternativ för att introducera personer med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden.⁴⁸

Hushållsarbete har i hög grad både rasifierats och feminiserats och de los Reyes och Molina skriver om den etniska hierarki de menar existerar på den svenska arbetsmarknaden, där kvalifikationer bland personer med utländsk bakgrund försvinner och där föreställningar om kulturella avstånd styr tillsättandet av positioner på arbetsmarknaden.⁴⁹

3.4 Teoretisk referensram - en sammanfattning

I kapitlet har olika teorier med anknytning till uppsatsens förhållningssätt till RUT-avdraget presenterats. Ett policyproblem är, beskrivet i kapitlet, ett tillstånd där inblandade aktörer anser sig otillfredsställda och vill hitta en gemensam lösning på det givna problemet. Bacchi påvisar genom WPR-metoden att det är av stor betydelse hur ett problem är identifierat och hur problemet är presenterat från början. Hur någon tolkar ett problem avgör sedan vilken lösning som kommer att användas vilket därmed utesluter andra eventuella lösningar. Som beskrivits i ett tidigare kapitel föregicks propositionen om RUT-avdraget av en lång offentlig och medial debatt, där den slutgiltiga lösningen på problemet blev regeringens förslag om skattelättnader för hushållsnära tjänster som fick bifall i riksdagen 2007. Således är det alliansregeringen som genom sin politiska agenda tolkat och hittat en lösning på problemet.

Delvis inspirerad av Bacchis metod ska jag studera representationen av ett problem som ska åtgärdas genom satsningar på ett förslag som påstås gynna jämställdhet.

Vidare har jag i kapitlet presenterat teorier kring intersektionalitet. Där olika forskare påpekat den i samhället existerande maktasymmetrin samt risken för att jämställdhetsdebatten inte inkluderar alla kvinnor. En intersektionell studie kan innefatta en rad olika maktordningar men vanligen rör det sig om kön, klass och etnicitet, vilket även gäller för denna studie.

---

⁴⁷ de los Reyes & Mulinari 2005:105f

⁴⁸ Gavanoas, 2010:45

⁴⁹ de los Reyes & Molina & Mulinari, 2006: 301

Då studiens fokus ligger på RUT-avdraget som en jämställdhetsreform anser jag att det är nödvändigt mot bakgrunden av den ökande medvetenheten inom feministisk forskning att undersöka de olika dimensioner av makt som vid sidan av könsaspekten underliggör förslaget. Med utgångspunkt i den intersektionella forskning som gjorts i Sverige där forskare synliggjort att jämställdhetsdebatten inte inkluderar alla kvinnor och där ett systematiskt skapande av två olika grupper av kvinnor kan påverka de jämställdhetsförslag som skapas i den offentliga diskursen vill jag undersöka vilka intentioner som underliggör förslaget. För att underlätta för läsaren kommer analysen utgå ifrån tre teoretiska teman:

- Könsmaktsaspekten: Kvinnors arbetsmarknadsvillkor och ansvar för det obetalda omsorgsarbetet har kopplingar till den ojämlika ansvarsfördelningen av det obetalda omsorgsarbetet det vill säga mäns bristande ansvar och delaktighet i detta arbete.
- Klassaspekten: Olika grupper av kvinnor lever under skilda villkor, har olika behov och olika möjligheter.
- Etnicitetsaspekten: De grupper som i realiteten främst kan antas utföra dessa lågavlönade och lågkvalificerade tjänster av olika skäl är kvinnor med invandrarbakgrund.

4. Syfte och frågeställningar

Studiens övergripande syfte är att undersöka olika aktörers intentioner, beträffande jämställdhet, med RUT-avdraget. Jag avser att analysera förarbeten och remissvar avseende RUT-avdraget ur ett intersektionellt perspektiv. Ett ytterligare delsyfte med studien är att relatera förslaget till de allmänna jämställdhetspolitiska målen och analysera om och på vilket sätt regeringens jämställdhetsambitioner med RUT-avdraget stämmer överens med de allmänna målen för jämställdhetspolitiken.

För att uppnå mitt syfte har jag formulerat följande forskningsfrågor:

- Vilket är det dominerande ”problemet” som RUT-avdraget enligt förarbetena syftar till att lösa och vilka tolkningsalternativ utesluts som en följd av denna problemkonstruktion?

- Vilka föreställningar om jämställdhet och om kvinnor och män ger regeringen uttryck för i förarbetena till RUT-avdraget?
- På vilket sätt förväntar sig regeringen att RUT-avdraget ska främja jämställdheten?
- Hur förhåller sig remissinstanserna till regeringsförslaget, och vilka remissinstanser företräder likartade respektive olikartade synsätt jämfört med regeringen ifråga om RUT-avdraget som jämställdhetsreform?
- I vilken utsträckning problematiseras RUT-avdraget ur ett klass- och etnicitetsperspektiv i regeringens lagförslag respektive i de olika remissvaren?

5. Metod

I kapitlet kommer jag att redogöra för den vetenskapliga metod och design samt vilket material som använts i studien.

5.1 Forskningsdesign

För att besvara mina forskningsfrågor har jag valt att använda RUT-avdraget som en fallstudie. Fallstudien som design sätter ett specifikt fall i centrum och innebär en mer djupgående analys.⁵⁰

Mitt fokus ligger på problemrepresentation på statlig nivå och hur RUT-avdraget lanserats som en jämställdhetsreform. Jag kommer att studera lagstiftningskedjan för att undersöka hur presentationen av jämställdhet ser ut i materialet.

Ett alternativt tillvägagångssätt hade varit att undersöka problemrepresentationen av flera olika problem för att sedan göra en komparativ studie. Jag strävar dock efter en djupare förståelse i det specifika fallet snarare än ett bredare perspektiv om problemrepresentation i allmänhet. Jag anser att en fallstudie är passande eftersom RUT-avdraget är relativt nytt och det har inte skett så mycket tidigare forskning inom ämnet.

5.2 Metod och material

Med utgångspunkt i mitt syfte och mina forskningsfrågor har jag valt en kvalitativ metod i form av en kvalitativ innehållsanalys av utvalda offentliga dokument. Jag har valt ett antal

---

⁵⁰ Bryman, Allan, (2008) *Social Research Methods*, Oxford:Oxford University Press, s.52f

dokument som ligger till grund för beslutet om RUT-avdraget, vilka kommer att presenteras nedan.

För ändamålet passar sig en kvalitativ metod bäst. Den kvalitativa metoden är en undersökningsmetod som använder sig av ord istället för siffror vid datainsamling och i analysdel.⁵¹ Det finns flera styrkor i att utföra en kvalitativ textanalys. En text måste alltid tolkas för att få betydelse och genom en textanalys blir det möjligt att se helheten i texten, vilka delar som är de mest centrala och vilka delar av texten som är viktigare än andra. Det är dessutom genom djupgående studier av text möjligt att komma åt de delar av texten som är implicita och ligger dolda under ytan.⁵²

Jag har begränsat min uppsats till studiet av dokument där jag enbart fokuserar på en enda policy, RUT-avdraget. De texter som jag valt är nogra utvalda och tillförlitliga, de är väl förankrade i sin kontext.

En nackdel med att utföra en textanalys är att en text enbart säger en del av det som är intressant och viktigt. En mängd handlingar, händelser och kommunikation som inte avspeglas i texter föregår alla beslut. Intervjuer hade kunnat vara ett passande komplement men som jag valt bort på grund av tidsbrist och även vissa praktiska svårigheter att genomföra då beslutet togs 2007 och inblandade aktörer riskerar att se annorlunda på situationen idag. Det föreligger också svårigheter om hur urvalet av intervjupersoner skulle gå till.

Den kvalitativa innehållsanalysen som metod är inriktad på att dra slutsatser om innehållet i texter av olika slag. I innehållsanalysen ligger fokus på texters innebördspekter där syftet är att observera en händelse, ett fenomen eller ett objekt för att försöka fånga olika indikatorer som pekar åt samma håll. För att analysera texten behövs det empiriska materialet avgränsas till de meningsbärande enheterna för att med hjälp av teoretiska resonemang operationalisera begrepp för hur tolkningen ska framskrida.⁵³

Språk uttrycker tankar och idéer som vi utnyttjar i sociala relationer med andra och makt bygger på kommunikation, språk är på så vis en viktig komponent för maktutövande. En text kan spegla medvetna och omedvetna föreställningar som de människor som skapar texterna innehar.⁵⁴ Studien har ambitionen att tolka och förstå de argumentationer som förts i diskussionen kring RUT-avdraget. Det centrala i det empiriska materialet är att undersöka vad

---

⁵¹ Bryman, 2008:366ff.

⁵² Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wägnerud, Lena, (2007) *Metodpraktikan*, Stockholm:Nordstedts juridik, s.337

⁵³ Bryder, Tom, (1985) *Innehållsanalysen som idé och metod*, Åbo:Åbo akademi, s.2ff

⁵⁴ Bergström & Boréus,(2005), *Textens mening och makt*, Lund:Studentlitteratur, s.13ff

avsändaren försöker att övertyga om. När en mottagare förmås uppfatta påståenden som trovärdiga, stärks mottagarens benägenhet att acceptera de använda påståendena.⁵⁵

I mitt fall vill jag undersöka vilka argument som de olika aktörerna använder sig av angående RUT-avdraget som jämställdhetsreform, hur förslaget presenteras i sin helhet och vilken bild av jämställdhet och av män och kvinnor som förmedlas. Jag kommer att undersöka de föreställningar och antaganden som ligger till grund för hur problemet presenteras i propositionen och promemorian samt redovisa de frågor och problem som hålls i det dolda genom den aktuella problemrepresentationen. Syftet med detta är att identifiera och analysera den retorik som stöttar upp problemrepresentationen med fokus på jämställdhet.

Bergström och Boréus menar att kontextkännedom hos mottagaren är av stor vikt och att det kan finnas en mängd information som är utsagd vilket kan användas mer eller mindre avsiktligt.⁵⁶ Promemorian och propositionen är båda utformade under alliansens styre men genom remissvaren har en mängd andra aktörer fått möjlighet att bemöta regeringsförslaget.

Genom att studera de utvalda dokumenten om RUT-avdraget strävar jag efter att urskilja hur problemrepresentationen ser ut i den offentliga diskursen samt hur argumenten för jämställdhet ser ut i materialet. De dokument jag valt för min studie är proposition 2006/07:94 ”Skattelättnader för hushållstjänster, m.m.”, promemorian ”Skattelättnader för hushållstjänster” samt remissammanställning Fi 2006/7311 på promemorian.

De dokument jag vill studera ingår i dokumentationen för den parlamentariska beslutsprocessen och materialet är på grund av offentlighetsprincipen lättillgängligt vilket underlättar studiens syfte. Den offentliga diskursen omfattar inblandningen av olika aktörer och de argument och ståndpunkter som används för att bygga upp problemrepresentationen och utformningen av förslaget.

Valet av material kan diskuteras, dokumentationen kring RUT-avdraget är omfattande och en sökning i riksdagens databas resulterade i 675 träffar. Jag har därför avgränsat mitt material kring de dokument som jag anser vara mest relevanta när det gäller RUT-avdraget.

Bergström och Boréus påpekar att det är viktigt att sätta in materialet i ett sammanhang genom att ta hänsyn till den kontext som materialet producerats i och genom avsändarens språkbruk och argumentation tolka vad som menas.⁵⁷

---

⁵⁵ Bergström & Boréus, 2005:100

⁵⁶ Bergström & Boréus, 2005:115ff

⁵⁷ Bergström & Boréus, 2005:28ff

Som nämnts tidigare är förslaget utformat och initiativet taget av alliansregeringen. De jämställdhetspolitiska målen med fyra delmål, som nämnts tidigare i texten, anger inriktningen för regeringens politik inom området jämställdhet.

Inom den kvalitativa forskningen existerar vad som kallas intersubjektivitetskriteriet. Med intersubjektiv forskning menas forskning som är oberoende, transparent och värderingsfri. Resultatet ska vara oberoende av vilken forskare som gör undersökningen och en annan forskare ska kunna komma fram till samma sak. Forskningsprocessen ska vara öppen för granskning och insyn.⁵⁸ Välgrundade argument är av stor vikt och tolkningar ska underbyggas med citat och referat av texter.⁵⁹ För att eftersträva intersubjektivitetskravet om transparens kommer jag att motivera och underbygga mina tolkningar på ett sådant sätt att det blir möjligt för läsaren att följa mina tankegångar och rimligheten i dessa. Jag kommer dessutom underbygga mina tolkningar genom belysande citat. Presentationen av mitt material har hållits oberoende.

6. Analys

I följande avsnitt presenteras den genom dokumentstudier funna empirin. Jag har valt att strukturera min analys genom att dela upp de tre olika dokumenten som jag studerat i tre olika avsnitt, jag kommer analysera empirin med utgångspunkt i de teoretiskt härledda utgångspunkterna könsmakts-, klass- och etnicitetsaspekten.

6.1 Promemorian- Skattelättnader för hushållstjänster

I promemorian ”Skattelättnader för hushållstjänster” från finansdepartementet, december 2006, föreslås en lag samt en lagändring för skattereduktion för fysiska personer som innehar utgifter för hushållsarbete. Bakgrunden till förslaget är en ökad efterfrågan på hushållstjänster på grund av den ökande välfärdsnivån, att omvandla svarta jobb till vita jobb, andra införda skattereduktioner i Sverige som till exempel ROT-avdraget, skattelättnader för hushållstjänster i övriga Europa så som Finland, Österrike, Belgien och Frankrike samt män och kvinnors olika tidsanvändning. Förslagets huvudsakliga problem är de höga skatter på arbete vilka resulterar i att tjänster blir dyra. Differensen mellan vad köparen betalar och vad säljaren tjänar bidrar till att många tjänster inte utförs alternativt utförs på en svart marknad.

---

⁵⁸ Esaiasson & Gilljam & Oscarsson & Wägnerud, 2007:24f

⁵⁹ Bergström & Boréus, 2005:36

Som diskuterades i kapitel tre kan ett policyproblem definieras som ett tillstånd där inblandade aktörer känner sig missnöjda med den rådande situationen, och en lösning på problemet efterfrågas. Utifrån finansdepartementets bakgrundsbeskrivning rör det sig i fallet med utformandet av RUT-avdraget om en mängd olika samhällsproblem som förväntas lösas genom en policy. Förslaget på skattelättnader för hushållsnära tjänster ses som ett försök att komma till rätta med alla dessa problem.

6.1.1 Könsmaktsaspekten, klassaspekten och etnicitetsaspekten i promemorian.

*”Med en högre välfärdsnivå kan individen köpa varor och tjänster utöver det allra nödvändigaste. När individen kan välja vad inkomsten skall läggas på, har ofta tiden blivit högt skattad.”*⁶⁰

*”Om kvinnor ges bättre möjlighet att omfördela sin tid från hemarbete till marknadsarbete ökar deras möjligheter att få högre inkomster.”*⁶¹

*”En möjlighet till skattereduktion skulle kunna medföra lättnader, främst för kvinnor i form av mindre stress och mer fri tid. En annan möjlighet är att byta hemarbetestid mot mer arbetstid på marknaden eller mot studier, vilket kan förbättra framför allt kvinnors yrkesposition och bidrag till den totala produktionen.”*⁶²

*”Kvinnor utför en större del av hushållsarbetet jämfört med män. En skattereduktion för hushållstjänster skulle stimulera till en omfördelning av obetalt hemarbete till betalt marknadsarbete genom att förutsättningarna ökar för att kvinnor skall öka sitt betalda arbete och minska sitt obetalda arbete. Det stärker kvinnors position på arbetsmarknaden, samtidigt som det främjar jämställdheten både inom hushållet och på arbetsmarknaden.”*⁶³

”Även de som utför tjänsterna förbättrar sina inkomster i exempelvis de fall de går till arbete från arbetslöshet. Erfarenheter från andra länder som infört lägre beskattning på

---

⁶⁰Finansdepartementet(2006) Promemoria Skattelättnader för hushållstjänster, s.6

⁶¹Ibid, s.19

⁶²Ibid, s.17

⁶³Ibid, s.27

marknadsbaserade hushållstjänster visar att det främst är kvinnor som utfört dessa tjänster.”

64

”Ett ytterligare skäl för reducerad skatt på hushållstjänster är att korttidsutbildade lättare kan ta sig in på arbetsmarknaden.[...] De som främst kommer att utföra dessa tjänster är troligen korttidsutbildade. Det är också i denna grupp som arbetslösheten är stor.”⁶⁵

I det första citatet taget ur promemorian skriver regeringen om den högre välfärdsnivå i Sverige som påverkar vissa medborgares konsumtionsval. Det kan tolkas som att regeringen avser de individer i samhället som fått ett ökat ekonomiskt utrymme, vilket indikerar att förslaget främst är utformat för resursstarka medborgare, då inte alla har tagit del av den ökande välfärdsnivån. Regeringen öppnar upp för ökad valfrihet då de menar att medborgarna önskar sig mer tid, tid som kan frigöras från obetalt hemarbete vilket understryker hemarbete som en lågstatussyssla.

Regeringen argumenterar för att både kvinnor och män ska kunna kombinera familjeliv med arbetsliv vilket de menar skulle bli fallet med ett skatteavdrag. I promemorian tas upprepade gånger kön upp ifråga om *vem* som har ett behov av ett skatteavdrag utan att vidare problematisera varför. Detta tyder på en outtalad och icke-ifrågasatt premiss om att hemarbete enbart är kvinnors ansvar. *”Om kvinnor ges bättre möjlighet att omfördela sin tid från hemarbete till marknadsarbete ökar deras möjligheter att få högre inkomster.”* I citatet framgår det tydligt att det är kvinnor och främst de kvinnor som är i behov av att omfördela sin tid som regeringen syftar på, regeringen bortser från det faktum att olika grupper av kvinnor har olika förutsättningar och behov.

I nästkommande citat ligger fokus på ”de andra kvinnorna”: *”Även de som utför tjänsterna förbättrar sina inkomster i exempelvis de fall de går till arbete från arbetslöshet. Erfarenheter från andra länder som infört lägre beskattning på marknadsbaserade hushållstjänster visar att det främst är kvinnor som utfört dessa tjänster.”* Återigen tar regeringen upp kön: denna gång utifrån vem som kan förväntas utföra arbetet, och återigen uteblir en problematisering av varför det ser ut på det sättet. Det framhålls dessutom som ett av förslagets avsedda positiva effekter att kvinnor ges förbättrade möjligheter till arbete och inkomst. Jag menar att citaten indikerar att regeringen företräder en motsägelsefull och

---

⁶⁴Ibid, s.19

⁶⁵Ibid, s.19

outtalad syn på jämställdhet i termer av skilda roller för kvinnor och män, samt en dold och icke-problematiserad föreställning om två olika grupper av kvinnor vilket inkluderar de tre intersektionella aspekterna kön, klass och etnicitet. I enlighet med regeringens resonemang behöver kvinnor alltså köpa sig fria från det obetalda hemarbetet samtidigt som kvinnor behöver arbete och inkomster. En obesvarad fråga som följer av ett sådant resonemang är hur kvinnor ska kunna köpa sig fria om de saknar arbete och inkomster.

”Om kvinnor ges bättre möjlighet att omfördela sin tid från hemarbete till marknadsarbete ökar deras möjligheter att få högre inkomster.” *”Även de som utför tjänsterna förbättrar sina inkomster i exempelvis de fall de går till arbete från arbetslöshet.”* Här menar jag att regeringen implicit skiljer mellan de (kvinnor) som har behov av avdraget och de (andra kvinnor) som kommer att utföra arbetet, i enlighet med könsmaktsaspekten som påvisar den ojämlika ansvarsfördelning av det obetalda omsorgsarbetet samt med klass- och etnicitetsaspekten som pekar på att olika grupper av kvinnor verkar under skilda villkor och vem som förväntas utföra tjänsterna. Det framkommer vidare i skrivningarna att regeringen är medveten om att det är främst kvinnor som kommer att utföra tjänsterna. Att man därigenom konstruerar en ny kvinnobranch på arbetsmarknaden diskuteras inte explicit, och inte heller hur arbetsvillkoren kan tänkas bli för de kvinnor som kommer att arbeta inom denna branch. Hur det obetalda hemarbetet och jämställdheten i de utförande kvinnornas hem kan förväntas påverkas av RUT-avdraget diskuteras inte heller. Samtidigt som det implicit går att utläsa att det genom förslaget föreligger en risk att det växer fram en lågstatusgrupp av kvinnor som tvingas i arbete inom hushållssektorn, då de jobb som skapas genom RUT-avdraget antagligen inte kommer vara så högavlönade att löneskillnader mellan män och kvinnor jämnas ut. Förslaget som innebär att *”en utomstående”* ska sköta bland annat städning i hemmet påstås i promemorian medföra vissa lättnader i form av mindre stress och mer fritid för gruppen kvinnor. För de kvinnor som är i behov av reformen kan mindre stress och mer tid vara ett möjligt alternativ men det blir oklart hur reformen kommer att påverka stressnivå och fritid för de kvinnor som förväntas utföra tjänsterna. Regeringen menar dessutom att kvinnors yrkesposition ska förbättras genom att byta hemarbetstid mot mer tid på arbetsmarknaden eller studier, genom utökad arbetstid eller vidareutbildning⁶⁶ samt genom att öka kvinnors möjlighet att förbättra sina inkomster och bidra till en ökning av den totala produktiviteten.

---

⁶⁶ Under 1990-talet har kvinnor gått om män i utbildningsnivå och idag utgör kvinnor en majoritet på universitet och högsolor.

En stor del av promemorians fokus ligger på att presentera gruppen kvinnor som vinnare i förslaget, dock går det att utläsa av texten att det främst är de kvinnor som har ett behov av tjänsterna som regeringen riktar sig till vilket går att härleda till klassperspektivet. Ökade inkomster, stärkt yrkesposition och minskat obetalt arbete ska enligt förslaget främja jämställdheten på arbetsmarknaden och i hushållen. Förslaget förväntas gynna jämställdheten i samhället och kvinnor antas bli vinnarna, eftersom kvinnor tar större ansvar för hemmet. Återigen de kvinnor som behöver avlastning och som genom förslaget kommer att avlastas, av vad som med stor sannolikhet kommer att vara en annan kvinna vilket inte problematiseras i förslaget men som regeringen i texten påvisar en medvetenhet om. De korttidsutbildade (kvinnorna) förväntas tjäna på förslaget då möjligheten till arbete vilket inbringar inkomst ökar. Förslaget med RUT-avdraget bekräftar den kritik intersektionella forskare pekat på, som visar att den svenska jämställdhetsdebatten är utformad till fördel för svenska medelklasskvinnor och genom förslaget skapas två olika grupper av kvinnor med skilda behov av jämställdhet.⁶⁷ Gruppen män förbises helt och hållet i texten och hushållsarbete tillskrivs helt opblematiserat kvinnor. Grundproblematiken med den i hemmet skeva arbetsfördelningen mellan män och kvinnor ska därmed lösas genom att anställa någon annan(kvinna).

6.2 Remissvar

I remissammanställningen av svaren på promemorian kommer jag med utgångspunkt i det intersektionella perspektivet till störst del att fokusera på de instanser som har lagt vikt på någon av de tre makthierarkierna, kön, klass och etnicitet. I detta sammanhang ska det dock påpekas att majoriteten av remissinsatserna valt att inte uttala sig om ojämställdhetsaspekten med förslaget.

Riksrevisionen har helt valt att avstå från att lämna synpunkter på förslaget och AMS avstår från att ta ställning till förslaget.

Föreningen Svenskt Näringsliv samt Stockholms Handelskammare ansluter sig till vad Näringslivets skattedelegation(NSD) anför.

De insatser som inte nämnt jämställdhet i sina uttalanden är:

---

⁶⁷ de los Reyes & Molina & Mulinari, 2006:11

Kammarrätten i Göteborg, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Västernorrlands län, Domstolsverket, Kommerskollegium, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket(ESV), Skatteverket, Arbetsgivarverket, Statskontoret, Arbetsmarknadsstyrelsen(AMS), Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering(IFAU), Konjunkturinstitutet(KI), Konkurrensverket, Verket för näringslivsutveckling(NUTEK), Institutet för tillväxtpolitiska studier(ITPS), Almega, Föreningen Auktoriserade Revisorer, Föreningen Svenskt Näringsliv, Företagarna, FöretagarFörbundet, Näringslivets regelnämnd, Näringslivets Skattedelegation, Stockholms handelskammare, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Landsting(SKL), Sveriges Pensionärs Riksförbund(SPRF), Exido International AB, Svenska KommunalPensionärernas Förbund, HSB Riksförbund, Sveriges Byggingustrier, Sveriges Tvätteriförbund, Målaremästarna, Hemfrid AB, Svenska Industri- och Handelskammaren, James Concepts AB, HomeMaid Hemservice AB, Betjänten AB, Arbetsgivarföreningen KFO, Elektriska Installatörsorganisationen EIO, VVS-installatörerna, Glasbranschföreningen(GBF), Lars Dahlgren och Bengt-Ove Johansson.

Antalet instanser som inte nämnt jämställdhetsaspekten är många. Denna tystnad skulle kunna tolkas som en indikation på att förslaget inte i första hand uppfattas som en reform som ska jämställa kvinnor och mäns villkor på arbetsmarknaden. De instanser som inte väljer att nämna jämställdhet är instanser inom rättsväsendet, näringslivet samt arbetsgivarorganisationer och statliga myndigheter.

En schematisk bild av övriga remissinstansers yttrande:

	Tillstyrker förslaget	Avfärdar förslaget
Helt positiva	Domstolsverket, Kommerskollegium, Ekobrottsmyndigheten, Arbetsgivarverket, Länsrätten i Västernorrlands län, NUTEK, Almega, SPRF, HSB Riksförbund, James Concepts AB, Betjänten,	
Delvis positiva	Kammarrätten i Göteborg, TCO, ESV, Skatteverket, IFAU, KI, Konkurrensverket, ITPS, FAR SRS, Företagarna, FöretagarFörbundet, NSD, Sveriges advokatsamfund, SKL, Sveriges Byggindustrier, Sveriges Tvätteriförbund, Målarmästarna, Hemfrid AB, HomeMaid Hemservice AB, Arbetsgivarföreningen KFO, Elektriska Installatörsorganisationen EIO, VVS Installatörerna, BGF, SKPF,	Länsrätten i Stockholms län,
Delvis negativa		Statskontoret
Helt negativa		

6.2.1 Försäkringskassan

Försäkringskassan håller sig positiva till förslaget och skriver att hemarbete av tradition dominerats av kvinnor. En tänkbar effekt av förslaget, skriver de, skulle vara att arbete överförs till beskattat marknadsbetalt arbete vilket gynnar gruppen kvinnor i socialförsäkringen. Vidare skriver försäkringskassan att kvinnor oftare har svårare att kombinera ansvar för hem/familjeliv och heltidsarbete. Försäkringskassan tar upp att det finns en möjlighet att grupper med svag koppling till arbetsmarknaden kommer att omfattas av socialförsäkringen.

Jag tolkar det som att försäkringskassans hållning överensstämmer med regeringens. De nämner ”kvinnors svårigheter” men utan att problematisera eller ifrågasätta kvinnors tilldelade omsorgsansvar enligt könsmaktsaspekten.

6.2.2 Jämställdhetsombudsmannen (JämO)

JämO anser att det finns brister i förslaget eftersom det saknas en genomarbetad konsekvensanalys ur jämställdhetssynpunkt samt att jämställdhetsperspektivet är begränsat. Det otillräckliga materialet gör att JämO inte tagit ställning till förslaget i sin helhet, samtidigt

som JämO påpekar att det inte går att utesluta att förslaget kan bli ett steg mot regeringens delmål för ekonomisk jämställdhet. Kortsiktiga effekter anses kunna bli positiva för kvinnor enligt JämO men på ett längre perspektiv så föreligger en risk att cementera den rådande obalansen. JämO påvisar att förslaget skulle ge vissa grupper av kvinnor större fördelar än andra. *”Förslaget skulle åtminstone kortsiktigt gynna en del kvinnor genom att stärka deras position på arbetsmarknaden och ge vissa kvinnor viss avlastning i obetalt hushållsarbete.”*⁶⁸ Vidare skriver JämO att förslaget inte syftar till att ändra den obalanserade maktordningen som råder mellan kvinnor och män. Kvinnor utför omkring dubbelt så mycket obetalt arbete och visionen med ett jämställt samhälle är att kvinnor och män delar på ansvaret för obetalt hem- och omsorgsarbete, vilket JämO anser att det givna förslaget helt saknar resonemang kring. *”Det anges att erfarenheter från andra länder visat att det främst är kvinnor som utför hushållstjänster. Det leder tanken till risken att det skapas en kvinnodominerad låglönegrupp.”*⁶⁹

JämO skriver att det på lång sikt är problematiskt om inte kvinnors obetalda insatser motsvarar mäns insatser. JämO diskuterar, till skillnad från regeringen, kvinnor som en heterogen grupp, där olika grupper kan påverkas på olika sätt av reformen.

*”Det framstår som orättvist att kvinnor skulle behöva betala för att slippa obetalt arbete för att uppnå lika villkor som män på arbetsmarknaden och i övrigt.”*⁷⁰ Vidare skriver JämO att män kan komma att betala för att slippa den del av det obetalda arbete som de utför. Betydligt fler kvinnor än män är ensamstående med ensam vårdnad av barn, en utsatt grupp med låga inkomster vilka förslaget saknar betydelse för. JämO påpekar att en tänkbar effekt skulle kunna vara att föräldrar kommer lägga mer tid på betalt arbete utanför hemmet och få mindre tid med sina barn vilket inte skulle ligga i barns intresse.

Jag tolkar det som att JämO explicit lyfter en del av det som varken sägs i promemoria eller propositionen, att olika grupper av kvinnor kan komma att påverkas på olika sätt genom reformen samt att förslaget inte förväntas förändra den ojämna fördelningen mellan kvinnors och mäns utförande av det obetalda hemarbetet, utan istället riskerar att cementera dessa förhållanden. Det betyder att JämO lyfter problematiken runt både klass och kön som förslaget innehåller. JämO uppfattade brister med förslaget ur ett jämställdhetsperspektiv, och

---

⁶⁸Remissammanställning, Fi 2006/7311, ”Promemorian Skattelättnader för hushållstjänster”, s.11

⁶⁹Ibid s.12

⁷⁰Ibid s.68

synliggör att kvinnor inte är en homogen grupp. Att olika grupper av kvinnor kan påverkas på olika sätt problematiseras, men däremot lyfter inte JämO explicit frågan om etnicitet.

6.2.3 Sveriges akademikers centralorganisation (SACO)

SACO tillstyrker förslaget om skattelättnader men menar att systemet borde vara begränsat i tid. *”Det föreligger därmed stora förväntningar på vad skattelättnader för hushållsnära tjänster ska kunna bidra till. En tumregel när det gäller styrning är att det behövs lika många medel som det finns mål som ska uppnås. I detta fall är målen både många och disparata, medan medlet endast är ett. SACO anser att effekterna inom de olika politikområdena blir svårbedömda.”*⁷¹

Vidare skriver SACO att den uppmärksammade aspekten i förslaget är kvinnors och mäns möjlighet att förena privatliv med yrkes- och karriärmässig utveckling, stärka kvinnors position och att jämställdhetsaspekten bör uppmärksammas när reformen utvärderats. Jag tolkar det som att med tanke på att SACO efterfrågar en utvärdering där fokus bör läggas på bland annat jämställdhetsaspekten i förslaget så finns en föraning om att förslaget inte helt kommer nå sitt mål.

6.2.4 Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

TCO som ställer sig positiva till förslaget skriver att det kan komma att öka chanser till jobb för personer som har det svårt att ta sig in på arbetsmarknaden samt minska kvinnors obetalda hushållsarbete. TCO hoppas på att skattesänkningen kommer leda till att bland annat möjligheterna för män och kvinnor att förvärvsarbete på lika villkor ökar.

Jag tolkar det som att TCO i likhet med regeringen argumenterar på ett sätt som implicit indikerar att det handlar om två olika grupper av kvinnor som påverkas på olika sätt av avdraget vilket inkluderar de bristande klass- och etnicitetsaspekterna som finns i förslaget.

6.2.5 Sydsvenska Industri- och handelskammaren

Sydsvenska Industri- och handelskammaren ställer sig positiva till förslaget då de anser att det kommer öka möjligheterna för hushåll att köpa tjänster i hemmet vilket leder till att tiden i hemmet och på arbetsmarknaden kan användas mer effektivt. De menar att eftersom en stor del av hemarbetet idag utförs av kvinnor och en stor andel av kvinnorna enbart jobbar deltid

---

⁷¹Ibid s.20

skulle förslaget generera i mer tid på arbetsmarknaden för kvinnorna vilket skulle minska inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män.

Sydsvenska Industri- och handelskammaren menar att samhällets som det ser ut idag med både män och kvinnor som jobbar heltid och att kvinnor i större utsträckning jobbar inom den privata sektorn kräver nya förutsättningar. De menar att kritiker som hävdar att män skulle ta större ansvar i hemmet är ologiska då det skulle innebära att män i större utsträckning skulle utföra dubbelarbete.

Jag tolkar det som att Sydsvenska Industri- och handelskammaren argumenterar i likhet med regeringen. De hävdar att kvinnor skulle gynnas lönemässigt men frågan är då vilka kvinnor de har i åtanke. Det är svårt att föreställa sig att de arbeten som tillskapas inom RUT-sektorn skulle vara så pass högvärlönde att löneskillnaderna mellan könen skulle minska. Istället avses sannolikt de kvinnor som kan förväntas utnyttja avdraget och som därigenom förväntas kunna konkurrera med män om de mer högvärlönde positionerna på arbetsmarknaden.

Därutöver tillskriver man kvinnor helhetsansvaret för hemarbetet genom att påpeka att det vore ologiskt att män i likhet med kvinnor skulle tvingas kombinera betalt och obetalt arbete.

6.2.6 Moderatkvinnorna

Genom att införa skattelättnader blir det möjligt för alla kvinnor och män att kombinera sitt familjeliv med ett aktivt arbetsliv skriver moderatkvinnorna. Anledningen till kvinnors svaga ställning på arbetsmarknaden, anser moderatkvinnorna, är det faktum att kvinnor till större del än män avstår från betalt yrkesarbete i förmån för obetalt hemarbete.

Jag tolkar det som att moderatkvinnorna tillskriver kvinnor ansvaret för hushållstjänster samt enbart fokuserar på mottagarna av tjänsternas behov.

6.2.7 Landsorganisationen (LO)

LO avvisar förslaget. De skriver att förslaget skulle ge upphov till negativa fördelningseffekter genom att främst gynna förmögna hushåll.

”Det är möjligt att enskilda personer i näringslivet skulle bli hjälpta med samtidigt kommer den traditionella uppfattningen av vad som anses vara kvinnligt och manligt arbete att cementeras. Jämställdheten blir då en klassfråga som handlar om att vissa kvinnor kommer

att kunna köpa sig fria för att göra karriär medan orättvisan mellan kvinnor och män inte förändras i sin helhet.”⁷²

Jag tolkar det som att LO öppnar upp för att förslaget skulle kunna leda till jämställdhet för en viss grupp av kvinnor trots att fördelningen av omsorgsarbetet mellan könen inte rubbas vilket tydligt går i linje med klassaspekten.

6.2.8 Könsmaktsaspekten, klassaspekten och etnicitetsaspekten i remissvaren.

De instanser som uttalar sig om förslaget ur jämställdhetssynpunkt håller sig både positiva och negativa. Instanserna som tillstyrker förslaget menar bland annat att kvinnor och män kommer att inneha lika ställning på arbetsmarknaden samt att kvinnors position kommer att stärkas. De som tillstyrker förslaget är: TCO, SACO, Moderatkvinnorna, Försäkringskassan och Sydsvenska Industri- och handelskammaren.

De som avfärdar förslaget lyfter dels att jämställdhet blir en klassfråga samt risken för framväxten av en kvinnodominerad lågstatusgrupp. De som avfärdar förslaget är: LO.

JämO väljer att ej ta ställning till förslaget.

De instanser som håller sig negativa till reformen problematiserar och diskuterar explicit utförare respektive anlitare av RUT-tjänsterna, medan de som är positiva till reformen implicit resonerar i termer av olika grupper när man skärskådar deras resonemang, men de väljer inte att explicit diskutera och förhålla sig till detta. Detta tolkar jag som att förespråkarna av RUT-avdraget har ett intresse av att inte tala i klartext om att förslaget kan få olika effekter för olika grupper av kvinnor vilket gör att de förbigår både klass- och etnicitet. När det gäller jämställdhetsaspekterna ligger fokus uppenbart främst på de kvinnor som har behovet av att omfördela sin tid och köpa sig fria från det obetalda hemarbetet, vilket knappast kan gälla de kvinnor som ska utföra dessa tjänster. Denna kvinnogrupp anses uppenbarligen ha andra behov.

6.3 Proposition 2006/07:94 Skattelättnader för hushållstjänster, m.m.

Propositionen liknar i stora drag promemorian vad gäller presentationen av jämställdhet. Ett antal ändringar och justeringar i texten har utförts samt tillkomsten av en konsekvensanalys innehållande en jämställdhetsanalys.

---

⁷²Ibid s.72

Genom propositionen föreslår regeringen en skattereduktion för utgifter för hushållsnära tjänster. Det presenterade syftet är att omvandla svart arbete till vitt samt möjliggöra för kvinnor och män att utöka sin tid på arbetsmarknaden. Avsikten är att fler korttidsutbildade ska ha möjlighet att komma in på arbetsmarknaden samt att män och kvinnor ska kunna kombinera familje- och arbetsliv på lika villkor. De korttidsutbildades könstillhörighet nämns ej men i enlighet med många andra skrivningar i promemorian och propositionen finns det mycket som tyder på att det främst är korttidsutbildade *kvinnor* som regeringen syftar på.

Bakgrunden till förslaget är densamma som presenterats i promemorian, avsnittet om kvinnor och mäns tidsanvändning är en aning utbyggt. Regeringen hänvisar till en rapport från SCB om kvinnors och mäns olika tidsanvändning samt till SOU 2005:66 ”Makten att forma samhället och sitt eget liv”, där det framgår att kvinnor tar ett större ansvar för omsorgen av anhöriga. Främst är det anhöriga kvinnor som ökat det obetalda omsorgsarbetet av äldre. *”En möjlighet till skattereduktion skulle kunna medföra att den obetalda arbetstiden minskar. Genom att obetald arbetstid ersätts av mer betald arbetstid på marknaden förbättras framför allt kvinnors yrkesposition och ekonomiska självständighet.”*⁷³

I propositionens övervägande och förslag bedömer regeringen att en skattereduktion bör införas för fysiska personer som haft utgifter för hushållsarbete.

*”Genom en lägre skatt på marknadsproducerade hushållstjänster ökar individens möjligheter att arbeta med det individen är bäst på. På så sätt gör både individen och samhället specialiseringsvinster och resursutnyttjandet i ekonomin förbättras.”*⁷⁴ Regeringen verkar förutsätta att några individer är bättre lämpade för att utföra vissa tjänster, till exempel hushållstjänster, och andra inte. Som diskuterades i teoriavsnittet har forskare utifrån ett intersektionellt perspektiv framhållt att det är existerande rasistiska hierarkier på arbetsmarknaden som skapar föreställningen om att vissa kvinnor är mer passande för att utföra hemarbete än andra.⁷⁵ Vilket synliggör att förslaget tydlig speglas av de teoretiska utgångspunkterna kön, klass och etnicitet.

---

⁷³ Proposition 2006/07:94, ”Skattelättnader för hushållsnära tjänster, m.m.” s.32

⁷⁴ Ibid s.35

⁷⁵ Gavanoas, 2010, Andersson, 2000:2

Flertalet gånger i propositionen är det enbart kvinnor som tillskrivits ansvaret för hushållsarbete. *”Regeringen anser att såväl kvinnor och män ska kunna förena familjeliv med ett deltagande i arbetslivet. Förutsättningarna för att åstadkomma lika villkor för detta blir bättre om möjligheterna för att köpa tjänster som underlättar vardagen förbättras genom sänkt skatt på hushållstjänster.”*⁷⁶ Skrivningen ur propositionen indikerar att det är en jämställdhet som gynnar de hushåll som är i behov av att få tjänsterna utförda. Vilket betyder att jämställdhetsstrategin som formulerats främst gynnar medelklassens intressen.

*”Om kvinnor ges bättre möjlighet att omfördela sin tid från hemarbete till marknadsarbete ökar deras möjlighet att få högre inkomster och att delta i arbetslivet på lika villkor.”*⁷⁷

De lika villkor regeringen antyder att förslaget skulle resultera i är oklara. Återigen är det antagligen främst resursstarka kvinnor som kommer ha möjligheten att öka sina inkomster och delta i arbetslivet på lika villkor vilket kan kopplas till klassaspekten.

Som tidigare nämnts uppmärksammar regeringen till störst del fördelarna med hushållsnära tjänster för de kvinnor som är i behov av dem men ett visst fokus landar även på *”de som utför tjänsterna”* vilket ger ett intryck av att de vore könlösa. *”Även de som utför tjänsterna förbättrar sina inkomster i exempelvis de fall de går till arbete från arbetslöshet.*

*Erfarenheter från andra länder som infört lägre beskattning på marknadsbaserade hushållstjänster visar att det till stor del är kvinnor som utför dessa tjänster.”*⁷⁸ Trots att regeringen på andra ställen i propositionen uppvisar en medvetenhet om att det främst är kvinnor som kommer att utföra tjänsterna. Detta implicerar i linje med den intersektionella kritiken mot att begreppet ”kvinna” i jämställdhetsdebatten främst åsyftar medelklasskvinnor.⁷⁹

*”Den så kallade anhörigvården har under de senaste åren ökat, framför allt bland personer med lägre inkomster. Detta arbete utförs främst av kvinnor. Det är inte ovanligt att kvinnor som en följd av detta ansvar exempelvis tvingas att deltidsarbeta eller leva under stark stress. Om dessa tjänster i stället kan köpas av hushållsarbetet skulle det underlätta vardagen för många, framför allt för dubbelarbetande kvinnor.”*⁸⁰ Här skriver regeringen att kvinnor med lägre inkomst främst har ökat anhörigvården och att stressen som dubbelarbete orsakar dessa

⁷⁶ Proposition 2006/07:94, ”Skattelättnader för hushållsnära tjänster, m.m.” s. 56

⁷⁷ Ibid s.35

⁷⁸ Ibid s.56

⁷⁹ Lindberg, 2002:176

⁸⁰ Proposition 2006/07:94, ”Skattelättnader för hushållsnära tjänster, m.m.” s.42

kvinnor kommer underlättas när den här typen av tjänster erbjuds. En problematisering om varför det ser ut så här saknas. Regeringen visar medvetenhet om att en mängd kvinnor tvingas till deltidsarbete, dubbelarbete samt leva under stress men nämner inte männens ansvar eller den ojämlika ansvarsfördelning av obetalt hemarbete som de visar medvetenhet om i andra delar av propositionen.

I propositionen har en konsekvensanalys utförts som bland annat innehåller en fördelningsanalys och en jämställdhetsanalys. I fördelningsanalysen går det att läsa *"Förslaget med skattereduktionen för hushållstjänster syftar bl.a. till att omvandla svarta jobb till vita och skapa nya jobb för dem som har relativt kort utbildningstid. En sådan utveckling bidrar till en jämnare inkomstfördelning eftersom fler människor dels kommer in på den formella arbetsmarknaden och får en högre inkomst, dels omfattas av socialförsäkringssystemet vilket ger förbättrat inkomstskydd under den yrkesverksamma delen av livet med också under pensionsåren."*⁸¹ I fördelningsanalysen är det de kvinnor som har ett behov av inkomst och som omfattas av socialförsäkringssystemet som ska hjälpas och framhålls tjäna på ett skatteavdrag. I jämställdhetsanalysen skriver regeringen: *"Kvinnor och män har olika villkor för att kombinera familjeliv och arbetsliv. Studier om hur kvinnor och män använder sin tid visar att kvinnor generellt bär det största ansvaret för det obetalda hemarbetet såsom exempelvis traditionella hushållssysslor, omsorg om barnen och omsorgen om nära anhöriga. I många hushåll är det vanligt att kvinnor minskar sitt betalda arbete för att utföra obetalt hemarbete i större utsträckning än män."*⁸²

I jämställdhetsanalysen går det läsa att regeringen riktar sig till de som har ett behov av avdraget(klassaspekten) och de går med tystnad förbi de olika villkor för att kombinera familje- och arbetsliv som män och kvinnor tillskrivs(könsaspekten).

Skattereduktionen för hushållstjänster ska öka möjligheten att köpa tjänsterna och framför allt förbättra kvinnors möjlighet att frigöra obetalt arbete mot betald arbetstid eller utbildning. Genom detta ska kvinnors yrkesposition och ekonomiska självständighet stärkas, vilket medför lika villkor för kvinnor och män att kombinera familjeliv och arbetsliv. *"Erfarenheter från andra länder visar att det är främst kvinnor som utför de skattereducerade hushållstjänsterna. Eftersom denna typ av arbete vanligen utförs av kvinnor lär utfallet i Sverige inte bli mycket annorlunda. Även om det är ett traditionellt kvinnoyrke så stärks*

---

⁸¹Ibid s.55

⁸²Ibid s.55f

*yrkespositionen och den ekonomiska självständigheten för de kvinnor som går från att arbeta svart till vitt och för dem som går från arbetslöshet till att arbeta inom denna sektor.*⁸³

Regeringen uppvisar en medvetenhet om att det är kvinnor som kommer utföra de hushållsnära tjänsterna.

6.3.1 Könsmaktsaspekten, klassaspekten och etnicitetsaspekten i propositionen.

Det finns i propositionen fler argument som ska styrka RUT-avdraget som jämställdhetsreform än vad som presenterats i promemorian. I remissvaren efterfrågade JämO resonemang om att män och kvinnor ska dela lika på ansvar för hem- och omsorgsfrågor vilket är ett av de jämställdhetspolitiska delmålen vilket inte verkar fått gehör i propositionen. Den huvudsakliga retoriken är att kvinnors yrkesposition kommer att stärkas vilket tydligt går att koppla till den intersektionella kritiken som menar att jämställdhetsstrategier utformas utifrån vita, svenska, medelklasskvinnors intressen. Det är med störst sannolikhet dessa kvinnors positioner på arbetsmarknaden och jämställdhet i hemmet som kommer att stärkas. Presentationen av jämställdhet i förslaget vänder sig i första hand till de kvinnor som är i behov av att omfördela sin tid och i andra hand som ett sätt att skapa arbetstillfällen för en grupp av kvinnor som är i behov av jobb och inkomster.

Det går att utläsa ur propositionen att de familjer som fått ta del av den i samhället ökande välfärden har ett ökat behov av att köpa sig fria från hem- och omsorgsarbete, detta motiveras av jämställdhet, då det annars är kvinnan som riskerar att få utföra arbetet vilket leder till dubbelarbete och ökad stress. Den andra gruppen kvinnor som inte innehar lagligt arbete presenteras som i behov av lagligt arbete samt inträde i socialförsäkringssystemet. Troligtvis kommer inte den andra gruppen ha någon möjlighet att köpa sig fria från det obetalda arbetet eller köpa sig jämställda vilket förbigås med tystnad av regeringen.

Tystnad går även att notera från regeringen vad gäller etnicitetsaspekten, då det till stor del kommer vara invandrade kvinnor som kan förväntas utföra dessa tjänster vilket de los Reyes, Mulinari och Gavanoas visar genom sin forskning.⁸⁴

Att jämställdhetsargumenten är olika för olika grupper av kvinnor framkommer i flera olika skrivningar från regeringens sida. Regeringen problematiserar eller ifrågasätter inte vem det är som utför det obetalda hemarbetet eller vem som kommer utföra de nya hemtjänsterna varken utifrån kön, klass eller etnicitet. Detta indikerar att ambitionen inte är att skapa en mer

---

⁸³Ibid s.56

⁸⁴ de los Reyes & Mulinari, 2006:301, Gavanoas, 2010:48

jämlik fördelning av det obetalda hemarbetet utan snarare förordar en lösning där vissa kvinnor på marknaden kan åta sig att utföra omsorgsarbetet för att lösa andra mer inkomststarka kvinnors problem med bristande jämställdhet i fråga om fördelning av omsorgsarbetet. Mäns ansvar för hem- och omsorgsarbete tas inte upp i propositionen. Det jämställdhetspolitiska delmålet om jämn fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete där män och kvinnor förväntas ta samma ansvar för hemarbete förväntas alltså inte förbättras genom RUT-avdraget.

Delmålet om ekonomisk jämställdhet, där män och kvinnor ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut kan förbättras genom förslaget. Fast möjligen är det mer en fråga om att kvinnor ska få *fler* möjligheter till betalt arbete, snarare än *samma* möjligheter som män, och frågan är om det är realistiskt att förvänta sig att tillskapandet av en kvinnlig hemtjänstbransch kan tillförsäkra kvinnor långsiktig ekonomisk självständighet, med tanke på hur löner och arbetsvillkor kan förväntas bli inom en sådan bransch.

7. Slutsatser

Jag har i denna studie försökt besvara vilka intentioner olika aktörer haft med lagstiftningen kring RUT-avdraget avseende jämställdhet samt analyserat förarbeten och remissvar ur ett intersektionellt perspektiv. Jag har dessutom försökt relaterat förslaget om RUT-avdraget till de jämställdhetspolitiska målen.

Intentionerna med förslaget om skattelättnader för hushållsnära tjänster som ska främja jämställdheten i samhället förblir oklara då kvinnor och män tilldelas skilda roller för ansvar och möjligheter. Förslaget förväntas inte heller nämnvärt uppfylla något av de jämställdhetspolitiska delmålen.

- Vilket är det dominerande ”problemet” som RUT-avdraget enligt förarbetena syftar till att lösa och vilka tolkningsalternativ utesluts som en följd av denna problemkonstruktion?

- Förslagets problemrepresentation är att höga skatter på arbete leder till att hushållstjänster är dyra vilket resulterar i att tjänsterna inte utförs alternativt utförs på en svart marknad samt att kvinnor och män ska ha lika villkor att kombinera familjeliv med arbetsliv.

Vad utesluts med problemkonstruktionen?

- Åtgärder syftande till att förmå män att ta ett ansvar för omsorgsarbete.
- Åtgärder syftande till att förändra kraven och arbetsvillkoren på arbetsmarknaden så att de anpassades till att arbetstagare även har ett omsorgsansvar.
- Åtgärder syftande till att åtgärda den ojämlika värderingen av manligt och kvinnligt kodade branscher och arbetsuppgifter.

- Vilka föreställningar om jämställdhet och om kvinnor och män ger regeringen uttryck för i förarbetena till RUT-avdraget?

- Jämställdheten i förslaget presenteras som att kvinnor och män ska ha samma villkor att kombinera familje- och arbetsliv. Ett skatteavdrag skulle stimulera till en omfördelning av obetalt hemarbete till betalt marknadsarbete vilket skulle stärka kvinnors position på arbetsmarknaden samt främja jämställdheten på arbetsmarknaden och i hushållen.
- I promemorian betonar regeringen att det är kvinnor som kommer vinna på förslaget då gruppen kvinnor oproblematiserat tillskrivs det obetalda arbetet i hemmet.
- Regeringen använder olika jämställdhetsbegrepp för olika kvinnor. Den första gruppen kommer med hjälp av skattereduktionen kunna omfördela sin tid och öka sina möjligheter till högre inkomster. Den andra gruppen kvinnor kommer att gå från arbetslöshet till arbete och på så vis få en inkomst.
- Förslaget saknar helt en diskussion kring män och deras ansvar i hem- och omsorgsarbetet trots att förslaget handlar om jämställdhet. Kvinnor tillskrivs hemarbete och resursstarka kvinnor ska kunna betala för att bli jämställda med män.

- På vilket sätt förväntar sig regeringen att RUT-avdraget ska främja jämställdheten?

- Jämställdheten ska främjas genom möjligheten att köpa hemtjänster och ”frigöra” kvinnor från det obetalda arbete i utbyte mot betalt arbete eller utbildning, vilket förväntas stärka kvinnors yrkesposition och ekonomiska självständighet samt leda till lika villkor för män och kvinnor.
- För den grupp kvinnor som förväntas utföra hushållstjänsterna är inte jämställdhet mellan könen det primära utan snarare den egna försörjningen.

- Hur förhåller sig remissinstanserna till regeringsförslaget, och vilka remissinstanser företräder likartade respektive olikartade synsätt jämfört med regeringen ifråga om RUT-avdraget som jämställdhetsreform?

- Majoriteten av remissinstanserna som uttalar sig om förslaget nämner inte jämställdhetsaspekten vilket indikerar att det inte i första hand ses som ett förslag som ska gynna jämställdhet.
- Försäkringskassans, TCOs, Sydsvenska Industri- och handelskammarens samt Moderatkvinnornas argumentation kring förslaget som en jämställdhetsreform samstämmer med regeringens. Instanserna problematiserar inte kvinnors tilldelade omsorgsansvar och det går att utläsa att de liksom regeringen implicit resonerar om två grupper av kvinnor men väljer att inte förhålla sig till detta.
- De instanser som innehar ett olikartat synsätt till förslaget är LO och JämO. Båda lyfter att den ojämna fördelningen av obetalt hemarbete inte förväntas förändras. LO skriver att jämställdhet genom förslaget blir en klassfråga och JämO diskuterar att olika grupper av kvinnor kan komma att påverkas på olika sätt av reformen.

- I vilken utsträckning problematiseras RUT-avdraget ur ett klass- och etnicitetsperspektiv i regeringens lagförslag respektive i de olika remissvaren?

- Regeringen talar tyst om vem som förväntas utföra tjänsterna. Ett antal gånger nämns dock att förslaget är till fördel för korttidsutbildade samt att det främst är kvinnor som kommer utföra tjänsterna.
- Etnicitetsaspekten förbigås med tystnad från regeringen och remissinstanserna.
- LO lyfter i remissvaret att jämställdhet genom förslaget blir en fråga om klass. Där förmögna hushåll kan betala för jämställdhet.
- Försäkringskassan och TCO skriver att personer med svag koppling till arbetsmarknaden ökar sina chanser till jobb genom förslaget utan vidare problematisering.

8. Källförteckning

8.1 Offentligt tryck

Finansdepartementet (2010) ”HUS-avdragen(ROT och RUT)”

Finansdepartementet(2006) ”Promemoria Skattelättnader för hushållstjänster”

Motion 2003/04: Sk426 ”Avdrag för hushållsnärätjänster samt för reparation, om- och tillbyggnad”

SOU 2005:66 ”Makten att forma samhället och sitt eget liv- jämställdhetspolitiken mot nya mål”

SOU 2007:15, ”Stöd för framtiden- om förutsättningar för jämställdhetsintegrering”

Proposition 2006/07:94, ”Skattelättnader för hushållsnära tjänster, m.m.”

Remissammanställning, Fi 2006/7311, ”Promemorian Skattelättnader för hushållstjänster”

8.2 Tryckta källor

Anderson, Bridget, 2000, *Doing the dirty work? The global Politics of Domestic Labour*. London: Zed Books.

Bacchi, Carol, 2009, *Analysing Policy: What's the problem represented to be?*, French Forest: Pearson.

Bacchi, Carol Lee, 1999, *Women, Policy and Politics*, London: SAGE Publications.

Bergström, Göran, Boréus, Kristina, 2005, *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.

Bryder, Tom, 1985, *Innehållsanalys som idé och metod*, Åbo: Åbo akademi.

Bryman, Allan, 2008, *Social Research Methods*, Oxford: Oxford University Press.

Calleman, Catharina, 2007, *Ett riktigt arbete*. Säter: Pang.

de los Reyes, Paulina, Molina, Irene och Mulinari, Diana, 2006, *Maktens (o)lika förklädnader. Kön, klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige*. Stockholm: Atlas.

de los Reyes, Paulina och Mulinari, Diana, 2007, *Intersektionalitet. Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik och Wängnerud, Lena, 2007, *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad(3:e uppl.)*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

- Fischer, Frank, 2003, *Reframing Public Policy*, Oxford: Oxford University Press.
- Gavanas, Anna, 2010, *Who cleans the welfare state?*, Institute for Future Studies.
- Jacobsson, Elin, 2009, *Global Policy Making on Climate Refugees- what is the problem?*, Göteborgs universitet: Förvaltningshögskolans rapporter nummer 116.
- Lindberg, Ingmar(red), 2002, *Det slutna folkhemmet om etniska klyftor och blågul självbild*, Stockholm: Agora.
- Nilsson, B (2007) Pigavdraget kontroversiellt. *Pockettidningen*, (1), 72-77
- Platzer, Ellinor, 2007, *Från folkhem till karriärhushåll. Den nya husliga arbetsdelningen*. Lund: Arkiv förlag.
- Premfors, Rune, 1989, *Policyanalys*, Lund: Studentlitteratur.
- Pålsson, Anne-Marie och Norrman, Erik, 1998, *Finns det en marknad för hemarbete*. Stockholm:SNS förlag.
- Tedros, Adiam, 2008, *Utanför storstaden. Konkurrerande framställningar av förorten i svensk storstadspolitik*. Göteborgs universitet.
- Wendt Höjer, Maria och Åse, Cecilia, 1999, *Politikens paradoxer(3:e uppl.)*.Lund: Academia Adacta.

8.3 Elektroniska källor

- www.dagensarena.se/ledare/tid-att-avliv-a-myter avläst 2011-04-18
- www.ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=sv avläst 2011-03-09
- www.gp.se/nyheter/debatt/1.419173-rut-behovs-for-jobben avläst 2011-03-08
- www.scb.se/Grupp/valfard/_dokument/A05ST0203_02.pdf avläst 2011-04-11
- www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0001_2011K01_TI_02_A05TI1101.pdf avläst 2011-03-18
- www.sprakradet.se/2587 avläst 2011-04-11
- www.sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=406&artikel=2857524 avläst 2011-04-01
- www.sweden.gov.se/sb/d/2593/a/14257 avläst 2011-04-01
- www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00000/Framg_ng_f_r_hush_llsn_502a.pdf avläst 2011-03-01